

**ZASJEDANJE 29. SJEDNICE ZASTUPNIČKOG DOMA
HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA, ODRŽANE 18. OŽUJKA 1998.**

Početak u 9,05 sati

Predsjedava:

**Akademik VLATKO PAVLETIĆ, predsjednik Zastupničkog doma
Hrvatskoga državnog sabora
(...)**

PREDSJEDNIK:

Sukladno članku 192. stavak 3. Poslovnika pisani prigovor na predloženi dnevni red dostavili su zastupnici Vladimir Šeks, akademik Antun Dubravko Jelčić, Marin Mileta i Srećko Bijelić.

Zastupnik Vladimir Šeks u prigovoru traži da se iz dnevnog reda izostavi točka Prijedlog zakona o otklanjanju posljedica totalitarnog komunističkog režima, čiji predlagatelju su zastupnici Anto Đapić, Boris Kandare i Vlado Jukić.

Pisani prigovor primili ste na sjednici.

Molim uvaženog zastupnika Vladimira Šeksa da uzme riječ.

VLADIMIR ŠEKS:

Poštovani gospodine predsjedniče, dame i gospodo zastupnici.

U ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, uložio sam prigovorda se iz dnevnoga reda isključi uvrštena točka Prijedloga zakona o otklanjanju posljedica totalitarnoga komunističkoga režima čiji su predlagatelji zastupnici Stranke prava, Hrvatske stranke prava Anto Đapić, Boris Kandare i Vlado Jukić.

Mi držimo u HDZ-u da Prijedlog ovoga zakona nije prihvatljiv ni sa ustavno-pravnoga ni sa nacionalno političkoga stajališta i to iz sljedećih razloga, u odnosu na Ustav prema odredbi članka 14. Ustava građani Republike Hrvatske imaju sva prava i slobode i jednaki su pred zakonom neovisno između ostaloga i o svome političkom ili drugom uvjerenju ili drugim osobinama. Prema odredbi članka 16. Ustava Republike Hrvatske prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi, pravni poredak, moral i zdravlje.

Isključivanje od mogućnosti da veliki broj hrvatskih građana kako se predlaže po zastupnicima HSP-a budu isključeni od sudjelovanja u izvršnoj vlasti, od vrha izvršne vlasti, dijela i u lokalnoj vlasti, samoupravi, zakonodavnoj da budu zastupnici, u diplomaciji, novinarstvu, znanosti, sveučilišni nastavnici,

sudbenoj vlasti, članstva u upravnim i nadzornim odborima u većinskom vlasništvu države, časnika Hrvatske vojske, časnika i dočasnika Ministarstva unutrašnjih poslova i sl. Stoga što bi bili prema Prijedlogu zakona povlaštenici komunističkoga režima ili aktivni djelatnici tajne policije i Obaviještajne službe predstavlja očito ograničenja i prava i sloboda iz članka 16. Ustava, ali i točno pojedinačno određenih prava i sloboda iz Ustava Republike Hrvatske kao primjerice članka 45. stavak 1. koji jamči svim građanima aktivno i pasivno biračko pravo sa navršenih 18. godina. Ili članka 54. stavak 1. i 2. koji jamče svakom pod jednakim uvjetima pravo dostupnosti svim javnim i drugim službama i pravo na izbor rada i slobodu rada i zanimanja.

Mi u HDZ-u smatramo da je na političkim strankama, da je na hrvatskoj političkoj javnosti, cijelokupnoj javnosti, da je na političkoj zrelosti hrvatskog naroda i svih građana Hrvatske da u jednom demokratskom postupku kod izbora procjeni i ocjeni da li će birati ili poklanjati povjerenje ljudima koje bi Hrvatska stranka prava željela eliminirati od obnašanja niza dužnosti, naznačenih tih dužnosti naznačenih u Prijedlogu zakona. I drugo što je osobito važno, prema odredbi članka 6. Prijedloga zakona Hrvatske stranke prava, od primjene toga zakona bile bi izuzete samo one osobe kojima je isključivo pisanom pravomoćnom odlukom, dakle, ili sudbenog ili upravnog tijela utvrđeno da su bile proganjane ili onemogućavane od komunističkoga režima zbog zalaganja za nacionalna prava hrvatskoga naroda zbog antikomunističkog djelovanja ili zalaganja za uspostavu demokratskoga poretku.

Međutim, od 45. godine, pa i nešto jasno prije, 45. do svibnja 90. godine, tisuće i tisuće hrvatskih građana, koji su jednom dijelu svoga života i djelovanja bilo sa uvjerenjem, bilo nevoljno, bilo formalno, spadali su prema ovom prijedlogu zakona, u krug kako ga prijedlog zakona naziva povlaštenika komunističkog totalitarnog režima, ali koji su do 30. svibnja 90. godine u drugim razdobljima svoga života i djelovanja postali i žrtve toga sustava i progona i nadzora ali nisu nikavom pisanom pravomoćnom odlukom proganjane ili onemogućavane od toga istoga sustava zbog zalaganja za nacionalna prava hrvatskog naroda ili zbog antikomunističkoga djelovanja ili zalaganja za uspostavu demokratskoga poretku.

Na primjer, nakon 1971. godine, tisuće ljudi koji bi po prijedlogu ovoga zakona spadale u tzv. povlaštenike komunističkoga režima bili su proganjani na različit i onemogućavani na različite načine. Mnogi od njih su izgubili posao, prisiljeni davati ostavke, tjerani su na ostavke, onemogućavani su u zaposlenju, tjerani su i u političku i ekonomsku emigraciju, a sve bez ikakvih pravomoćnih odluka bilo sudbenih, bilo upravnih tijela.

Mogli bi nabrajati ovdje stotine imena iz ovlasti politike, iz ovlasti različitih društvenih djelatnosti, od

sudstva, od novinarstva, od školstva, od znanosti, ljudi koji su u jednom razdoblju svoga života došli u sukob sa sustavom vrijednosti ili prodajom politike prošloga sustava, zbog toga jer su se uistinu zalagali za nacionalna prava hrvatskog naroda, jer su se zauzimali za demokratski poredak i demokratska načela, i kada bi se ovakav zakon usvojio i prihvatio svi ti ljudi koji su u jednom razdoblju svoga života, kao što se navodi u prijedlogu Zakona, obzirom na svoj politički ili državni položaj, bile su im dostupne informacije koje nisu bile dostupne drugima, one bi trebale biti isključeni iz praktično političkoga i državnog života u Republici Hrvatskoj.

Nadalje, mnogi ljudi koji bi prema prijedlogu ovoga zakona spadali pod njegov udar, dakle bili isključeni da sudjeluju u zakonodavnoj vrhu izvršne u vojsci sudbenoj vlasti, u novinarstvu, u medijima, u upravnim i nadzornim odborima poduzeća, su se vrlo djelatno uključili u stvaranje Hrvatske države, djelovali su i u njenoj obrani i to sa puškom u ruci, i u izgradnji države počevši od znatnoga broja viših i nižih časnika bivše JNA dijela dužnosnika i MUP-u. Pa kada bi stoga ovaj prijedlog zakona bio prihvaćen, što mislim da bi bilo krajnje nemoralno i štetno po državnoj i nacionalne interese Hrvatske, svi oni bi bili isključeni po sili zakona o obnašanja raznih dužnosti koje predviđa ovaj dio zakona. I što je najvažnije i odlučnije po stajalištu HDZ-a do 1990. godine, političko biće hrvatskog naroda bilo je u znatnoj mjeri i razjedinjeno i suprostavljeni ideoološkim podjelama, i politikom nacionalne pomiridbe koja je naišla na odziv u ogromnoj većini hrvatskoga naroda, došlo je do toga jednoga ujedinjenja hrvatskog naroda što je bila nužna i bitna pretpostavka za uspješno izborenje i nacionalne države i državne suverenosti i nacionalne slobode.

A danas i u buduće, organizirati i nositi podjelu organizirati čistke, oni čistke koje bi zapravo imale svoj odraz, imale svoje značenje kao što su bili primjeri u Staniljističkim čistkama ili u SAD-u protukomunističke historije Markartija, značilo bi ponovo razjedinjavati hrvatsko nacionalno biće i dovoditi u pitanje krvavo izborenu nacionalnu slobodu i suverenost Hrvatske države.

Iz izloženih svih tih razloga, klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice predlaže da se ovaj prijedlog zastupnika Hrvatske stranke prava, bez obzira na njihove namjere izostavi sa dnevnoga reda Hrvatskoga državnog sabora. Hvala lijepa.

PREDsjEDNIK:

Želi li jedan od predlagatelja uzeti riječ?
Izvolite za govornicu.

ANTO ĐAPIĆ:

Gospodine predsjedniče Hrvatskog državnog sabora,
kolegice i kolege.

U ime kluba Hrvatske stranke prava, odnosno podnositelja nas trojice zastupnika prijedloga Zakona o otklanjanju posljedica totalitarnog komunističkog režima u cijelosti odbacujem razloge koje je predsjednik kluba HDZ-a naveo kao razloge za traženje skidanje točke sa dnevnog reda. Naime, kod same naznake kako planiramo predložiti prijedlog ovog zakona, podstrateškog Zakona u Hrvatskom državnom saboru, taj prijedlog je dočekan i sama inicijativa rekao bih politički na nož. Vrlo oštros, kako u momentu kada je taj napad se pokrenuo kako HDZ-a tako i od velikog dijela medija u Hrvatskoj, nije još bio ni dostupan prijedlog našeg zakona koji je sada doduše svakom bio dostupan. Ja sam očekivao da će nakon što se uvidi, uđe u sadržaj, našeg prijedloga da će i takva stajališta promjeniti i da neće biti tako decidirana, neće biti tako oštros i neće biti tako neargumentirano napadana.

Prigovor koji je u ime kluba HDZ-a podnio predsjednik kluba, vrvi netočnostima, on vrvi netočnostima. On vrlo tendenciozno pokušava prikazati ovaj prijedlog zakona, tako se inače radilo svih ovih 12 mjeseca od kad se krenulo u tu proceduru. Pa na primjer, gospodin Šeks govori o tisućama povlaštenika koji bi bili zahvaćeni ovim prijedlogom zakona.

Međutim, prema prijedlogu zakona, ovlaštenici komunističkog totalitarnog režima su osobe kojima su u cijelosti ili u bitnom dijelu bile dostupne informacije koje prikupljala tajna policija te obavještajna služba, odnosno osobe koje su imale pravo raspolaganja s prikupljenim informacijama. Osobe kojima je tajna služba ili obavještajna služba omogućavala materijalne povlastice, te druge prednosti koje ostalim državljanima nisu bile dostupne u jednakom opsegu i pod jednakim uvjetima ili su im bile potpuno nedostupne. Osobe kojima je posredovanjem tajne policije ili obavještajne službe, odnosno komunističke partije oprošteno kazneno dijelo ili dio kaznenog progona za kazneno dijelo nije niti došlo u zamjenu za suradnju. Te osobe koje su uz znanje ili po nalogu tajne policije, odnosno obavještajne službe na teritoriju današnje Republike Hrvatske ili u inozemstvu planirale podupirale organizirale, odnosno pripremale ili izvodile kaznena dijela, odnosno djela koja očito nisu u skladu s načelima pravnog reda demokratske države. Prema tome, radi se o malom krugu ljudi. Prema tome, kreatora, ideologa, jednog sustava koji je cijeli svijet osudio, sve zemlje tranzicije u Europi, pa nema razloga da i Hrvatska ne prijeđe s tim putem. Samo vis a vis usporedbe zastupnicima i hrvatskoj javnosti, treba istaknuti da su sve zemlje koje su u tranziciji ušle u NATO savez donijele ovaj ilustracijski zakon ili sličan i čak rigorozniji i restrektivniji nego što smo ga mi ovdje predložili.

HDZ prigovara na ustavnost ovoga prijedloga zakona, prijedlog zakona se apsolutno naslanja na Ustav, on nije protuustavan, jer je Ustavom propisano i dopušteno ograničiti neke slobode, ako je to u svezi zaštite društva i države. Promašeni su prigovori koji su iznešeni, da bi se radilo o progonima, jer ovaj prijedlog zakona ne predlaže nikakve progone, nego upravo obrnuto, suprotno, on predviđa samo provjeru onih koji se kandidiraju za vodeće dužnosti u državi i društvu, tj. jesu li pripadali u kategoriju tzv. povlaštenika totalitarističkog režima. Dakle, tako dugo dok netko ne iskaže ambiciju za vodećim mjestom u državi i društvu, nitko ga neće ni pitati je li ili nije bio ideolog, ili je li imao ili nije vodeću ulogu i u totalitarističkom komunističkom režimu. Oni koji govore da se u zakonu osjeća miris paljevine, kao što se na odborima moglo čuti i progonu vještica, samo plitkom demagogijom pokušavaju zaplašiti nevine ljudi i to i one koji su bili i oni koji nisu bili članovi Komunističke partije. Govori se o ideološkoj podjeljenosti.

Zakon nije ideološki, barem ne niti u većoj niti u manjoj mjeri od bilo kojeg drugog zakona. Koji je to zakon moguće razumijeti bez ideologije, niti primjerice Zakon o zaštiti tržišne utakmice, ili Zakon o manjinskim jezicima, ili bilo koji drugi sličan zakon nije moguće razumijeti bez ideologije. S druge strane, zločini i kršenje demokratskih sloboda, nisu ideološka kategorija. Zločin doduše može biti počinjen u ime neke ideologije, ili uz blagoslov ideologije, no prijedlog ovog zakona ne bavi se čak niti tim. Zakon se tek bavi otklanjanjem posljedica zločina koje je počinio totalitaristički komunistički režim i spriječavanjem javnog djelovanja i obavljanja visokih državnih dužnosti onih ljudi koji su te zločine planirali, poticali i provodili. Čak niti ta zabrana prema ovom zakonu nije stalna, nego može biti izrečena na pet do deset godina. S druge strane, te ljudi nitko ne bi spriječavao ili ometao u obavljanju bilo kojeg drugog posla. Oni dakle mogu biti napr. uspješni gospodarstvenici, ali ne primjerice i visoki državni dužnosnici.

Gospodin Šeks je govorio o izuzećima, da su one preuske. Od primjene odredbi zakona bile bi izuzete sve žrtve totalitarističkog komunističkog režima pa čak i oni koji su prije toga bili povlaštenici tog režima, a njih prema ovom prijedlogu zakona nema jako puno, to je jedna vrlo uska kategorija.

Ovdje se pokušava u prigovoru kako vidim napasti na prijedlog zakona da je on uperen protiv pomirbe koja je dovela do stvaranja Hrvatske države. Naprotiv, zakon nije napad na pomirdbu, već on je doprinos pomirbi, jer pomirdba nije abolicija i oprost, onima koji su smisljali i činili zločine pod okriljem totalitarističkog režima ovim zakonom, prijedlogom zakona se pravi krivci sprijavačju u tome, da opstruiraju pomirdbu i da svoju

krivicu prebacuju u djele sa nevinom većinom režimske nomenklature i tihe komunističko-partijske većine.

Isto tako se navodi kako se Ustav i cjelokupno hrvatsko zakonodavstvo već odredilo prema totalitarizmu i osudilo ga. Takav stav je posve relevantan, jer je to posredno određenje prema totalitarizmu. Zakonom se upravo želi neposredno odrediti prema ne bilo kojem totalitarizmu, nego prema komunističkom totalitarnom režimu i otkloniti njegove posljedice. Ustavom se ne otklanjaju posljedice, a u ukupnom zakonodavstvu upravo nedostaje takav konkretni zakon, kojim bi se otklonile posljedice totalitarnog komunističkog režima. Hrvatska država kako je rečeno na klubovima nije dar kozmosa kako govore neki dužnosnici HDZ-a, nego su Hrvati vodili bezpoštredni krvavi Domovinski rat. U ratu su sudjelovali gotovo svi hrvatski građani, različitim političkim opredjeljenja, i nismo se u Hrvatskoj mogli baviti otklanjanjem posljedica i kadrovskim prekidom kontinuiteta s totalitarnim komunističkim režimom. Međutim, kadrovski prekid kontinuiteta za komunističkim režimom je jedan od bitnih uvjeta za ravnopravno pridruživanje Međunarodnoj zajednici, slobodnih demokratskih zemalja, jedan od osnovnih uvjeta za sve zemlje koje su bile nosioci ili žrtve komunističkog totalitarnog režima. Zato prijedlog zakona ne da nije zakasnio, nego je baš sada aktualan zbog lošeg međunarodnog položaja Hrvatske i zasigurno bi doprinuo bržem i lakšem primanju Hrvatske u zajednicu demokratskih država i europske integracije. Da ne govorim o tome, da je ružna i loša praksa skidati prijedloge zakona sa dnevnog reda. O ovome što je prigovor HDZ-a, dalo bi se jako puno polemizirati i raspravljati, mi pristajemo na to, zato tražimo da točka ostane na dnevnom redu, da se prigovor ne usvoji, a kasnije u raspravi pokazati tko ima bolje, a tko lošije argumente.

Zaključio bih, Zakon o otklanjanju posljedica totalitarnog komunističkog režima, prijedlog zakona, treba prekinuti kontinuitet s onim čega se gnušao i bojao cijeli svijet, prekid kadrovskog kontinuiteta s onim režimom kojeg se sve zemlje u kojima je postojao srame, onog od čega se danas čiste sve europske zemlje u kojima je taj zločinački režim vladao i nevjerljivo je i nedopustivo da takav prijedlog glasnogovornik vladajuće stranke u Hrvatskom državnom saboru naziva Mackartijevom antikomunističkom histerijom.

Hvala lijepo.

PREDsjEDNIK:

Uvaženi kolege Šeks ima ispravak netočnog navoda.

VLADIMIR ŠEKS:

Biti će uistinu kratak. Prema tome prijedlogu zakona kaže kolega Đapić da bi bio uski krug ljudi isključen. A svaki

tadašnji općinski komitet dobivao je informacije o sigurnosnoj političkoj ocjeni koju su radile obavještajne službe, pa bi samo na taj način zato što je bio tamo formalni član, tisuće i tisuće ljudi bilo od toga isključeno.

Drugo, prema prijedlogu zakona bi taj neki ilustracijski sud i ilustracijski povjerenik ispitivao da li je neka osoba iz sadašnjega aparata organizator poticanje zločina i sl. Prema odredbi članka Ustava da se nitko ne može smatrati kriv dok mu to sud ne utvrdi pravomoćnom odlukom. Dakle nikako to ne bi mogao ilustracijski sud niti povjerenik Sabora, niti bilo tko drugi. To sve jednostavno ne стоји. A mislim da ovo pitanje treba ostaviti znanosti povijesti, a da se Hrvatski državni sabor treba okrenuti razrješavanju goručih socijalnih i drugih problema, a ne provoditi kažem nove podjele i jednostavno tražiti, jer će dolaziti sada uskoro takav prijedlog zakona sa jedne druge strane i mi bi ovdje prema tome se prijedlogu zakona i ovoga i drugoga trebali raspravljati o tome kako da što uspješnije podijelimo hrvatski narod i hrvatske gradene. Mislim da to u Hrvatskoj nitko ne želi osim možda jedne vrlo male skupine da se ponovno stvaraju podjele i razdvajanja u Hrvatskom navodu.

PREDsjEDNIK:

Ispravak netočnog navoda uvaženi kolega Đapić.

ANTO ĐAPIĆ:

Potpuno je netočno što govori gospodin Šeks, jer je ne moguća podijela apsolutne većine sa izuzetnom minornom manjinom. Apsolutno je to nemoguće i ovo što je gospodin Šeks rekao ne стоји niti u jednoj jedinoj riječi. On je rekao za partijske sekretare koji su bili po komitetima itd., koliko ih ima, nije problem pazite naročito je dobar dio tih sekretara danas tamo, s time mi nemamo ništa. Međutim, upitno je li svaki od tih sekretara partijskih imao uvid kao povlaštenih u punu informaciju i njenim raspolaganjem. Takav broj ljudi nije bio velik. Prema tome, pokušava se podastrijeti od strane gospodina Šeksa, da se radi o velikom krugu ljudi kako bi se prijedlog zakona apriori odbacio, a prema našim uvjerenjima radi se o izuzetnom malom broju ljudi, ali zasigurno ih još ima i dok se njih ne otkloni iz kadrovske križaljke hrvatske politike, dotle mi nećemo moći rješavati goreće probleme o kojima gospodin Šeks govori.

PREDsjEDNIK:

Ispravak netočnog navoda uvaženi zastupnik Dino Debeljuh.

DINO DEBELJUH:

Želio sam samo jedna ispravak gospodina Šeksa. Gospodin

Šeks je rekao da je formalni član bio u komitetu. Nije jedan formalni član nije mogao biti u komitetu nego su bili to izuzetno provjereni kadrovi, koji su se pokazali na drugim mjestima. Tako da je to potpuno netočno. Formalni članovi nisu ti o kojima se govorи, inače mi iz IDS-a jesmo protiv ovakvog zakona, ali nismo protiv rasprave kao što ste vi protiv rasprave.

PREDsjEDNIK:

Ja stavljam na glasovanje.

Tko je za prigovor zastupnika Vladimira Šeksta, da se iz dnevnog reda izostavati prijedlog zakona? Tko je za taj prijedlog?

Ja bih molio da se broji iako nije uobičajeno, ja vidim da je to velika većina, da ne bi bilo bilo kakvih špekulacija poslije. Malo držite desnu ruku u zraku.

Ima ih i sa lijevom.

Hvala.

Tko je protiv, odnosno za uvrštanje u dnevni red?

Za prijedlog da se ne uvrsti u dnevni red glasovalo je 62 zastupnika. A da se uvrsti samo 7.

Prema tome utvrđujem, nemojte dalje mi smo vrlo ozbiljno o tome razgovarali, svi ste imali mogućnost. Dajte da zavrišimo. Prema tome nije, uvaženi zasatupnik Dubravko Jelčić u prigovoru traži da se iz dnevnog reda izostavi i točka prijedlog deklaracije o osudi totalitarnog komunističkog režima.

Pisani prigovor ste primili, ali ukoliko želi uvaženi kolega može i usmeno obrazložiti.

AKADEMIK ANTUN DUBRAVKO JELČIĆ:

Gospodine predsjedniče, gospođe i gospodo. Na temelju Članka 192. stavak 3. Poslovnika Zastupničkoga doma, u ime kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, predlažem da se iz prijeloga dnevnoga reda za 29. sjednicu Zastupničkoga doma izostavi točku 12. prijedlog deklaracije o osudi totalitarnog komunističkog režima predlagatelja Ante Đapića, dr. Borisa Kandarea i Vlade Jukića. Prijedlog deklaracija koju sam naveo sadrži sve bitne ideje koje su već izražene i potvrđene u Saboru u nekoliko dokumenata ranijih godina.

Prije svega u izlaganju predsjednika Republike o stanju u Republici Hrvatskoj na svečanoj sjednici sabora 30. svibnja 1991. koju je Sabor Republike Hrvatske prihvatio svojim zaključkom donesenim na zajedničkoj sjednici triju vijeća. Također 30. svibnja 1991. Zatim, u deklaraciji o osudi političkog procesa i presude kardinalu dr. Alojziju Stepinisu, koji je Sabor Republike Hrvatske izglasao na zasjedanju 14. veljače 1992., a objelodanjena je u Narodnim novinama br. 9, 92. Kao u deklaraciji o osudu uhinjeća, i umorstva Andrije Hebranga, donesenoj na istom zasjedanju istoga dana, i objelodanjenoj u istom broju Narodnih

novina.

Ja ču vam samo pročitati nekoliko fragmenata kratkih fragmenata iz ovih dokumenata. U izlaganju Predsjednika Republike, bilo je rečeno ovo. U ovo vrijeme prošle godine, zatekli smo Hrvatsku kojoj su vladajuće političke snage, kako u samoj Hrvatskoj tako i u SFRJ trajno oduzimale suverenitet time što su svim sredstivima prijećila hrvatskom narodu na bitno određuje interes, politiku i sam duhovni identitet Hrvatske.

Hegemonističke i unitarističke snage u Jugoslaviji a integralističke i tobode lijeve snage u Hrvatskoj potiskivale su ime i povijest, samosvjest i kulturu i dostojanstvo hrvatskog naroda, Hrvatska je bila najizrazitijem poprištem širenja jugo-ideologije, jugo naziva i svakojake jugo politike.

Hrvatski čovjek nije mogao naći niti upotrebalajavati normalni hrvatski nahiv niti je mogao slobodno izražavati svoje rodobljublje, niti je smio otkrivati i s ponosom nositi hrvatsko znamenje.

U tom slijedu, može se i produljiti, međutim važno je da je Sabor istoga dana u svome zaključku pod točkom 1. izglasao. Sabor Republike Hrvatske u cijelosti prihvaća izvješće Predsjednika Republike Hrvatske o sanju u Republici.

U deklaraciji o osudi političkog procesa i osude kardinalu Stepincu, kaže se. U cilju osude montiranog procesa, i osude nadbiskupu Stepincu, Hrvatski sabor istodobno osuđuje političke procese brojnim nevino suđenim svećenicima redovnicima i vjernicima osuđujući na taj način i protunarodni komunistički režim.

U deklaraciji o osudi uhićenja i umorstva Andrije Hebranga kaže se. U cilju slamanja težnji hrvatskog naroda za njegovom državnošću velikosrpske i jugounitarističke snage u vođenju protuhrvatske politike, uhitile su i okrutno umorile dosljednog borca za hrvatsko državno pravo Andriju Hebranga, osuduvši pri tome u montiranom političkom procesu nevine, suprugu mu Olgu Hebrang i suradnika Vladimira Frajtića na dugogodišnje kazne robije. Hrvatski Sabor ovom deklaracijom odbacuje te protuhrvatske progone, i osuđuje njihove idejne začetnike i izvršitelje.

Iz toga se može zaključiti da je u tim dokumetima nedvojbeno osuden sustav komunističke represije, koji je vladao u Hrvatskoj od svibnja 1945. do svibnja 1990. Iz tih dokumenata se jasno razabire politički stav hrvatskog državnog sabora, prema bivšem komunističkom poretku, i sustavu vlasti u njemu. A taj stav je stasvim sukladan intencijama predložene deklaracije o osudi totalitarnog komunističkog režima, predlagatelja kolege Đapića, Kandarea i Vlade Jukića.

Iz navedenih razloga klub zastupnika Hrvatske Demoratske Zajednice u Zastupničkom domu Hrvatskog državnog

sabora, smatra, da je napotrebno ponovno raspravljanje i donošenje deklaracije kako su predložili navedeni zastupnici. Jer bi to značilo ponavljanje jednom već zauzetog i u ovom saboru izglasano političkog stajališta. Hvala.

PREDsjEDNIK:

Prihvaćaju li predlagatelji ovo obrazloženje. Izvolite.

DR. BORIS KANDARE:

Gospodine predsjedniče Hrvatskoga državnog sabora, gospode i gospodo zastupnici.

Predlagatelji Deklaracije o osudi totalitarnog komunističkog režima Đapić, Kandare i Jukić protive se u cijelosti prigovorima koje je iznio akademik Jelčić u ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice.

Mi smatramo da pitanje osude totalitarnog komunističkog režima nije znanstveno, nego eklatantno političko pitanje, pa prema tome predstavlja problem prema kojemu ovaj Sabor, dakle Hrvatski državni sabor treba zauzeti izričito stajalište.

Ova stajališta o kojima je bilo govora u prigovoru na prijedlog dnevnog reda, govori se o deklaracijama koje je Sabor Republike Hrvatske donio 92. godine i to dvije deklaracije, onoj koja se odnosi na osudu političkog procesa i presude kardinalu Alojziju Stepincu i one deklaracije koja se odnosi na osudu uhićenja i morstva Andrije Hebranga.

Predlagatelji smatraju da se ove dvije deklaracije odnose na pojedinačna pitanja, tj. na procese i uhićenja za dvije osobe i to za kardinala Alojzija Stepinca i za Andriju Hebranga, a da se opće stajalište Hrvatskoga državnog sabora koje se izvodi iz ovih deklaracija ukazuje kao tumačenje ovih deklaracija koji su pojedinačni akti, kako bi one imale opću vrijednost.

Mi smatramo da ove pojedinačne deklaracije ne mogu odrediti opći stav, dakle opće stajalište Hrvatskoga državnog sabora prema pitanjima unutarnje i vanjske politike Hrvatske države, a to je upravo pitanje osude totalitarnog komunističkog režima an blck.

Mi ne možemo shvatiti da netko može biti protiv uvrštenja u dnevni red jedne opće deklaracije koja osuđuje čine koji su izvršavani bili u doba najvećeg mraka u hrvatskoj povijesti, u doba totalitarnog komunističkog režima koji je trajao u Hrvatskoj preko 45 godina.

Mi ne možemo shvatiti da Hrvatski državni sabor ne bi trebao se izričito odrediti prema općem pojmu totalitarnog komunističkog režima i to time da bi odredio da je upravo taj režim kroz svoja djela kršio ljudska prava i temeljne slobode, te javno progonio razne političke, vjerske i socijalne skupine. Da je on to radio, to nije sporno. To upravo dokazuju ove dvije

pojedinačne deklaracije na koje se podnositelj prigovora poziva. To je deklaracija koja se odnosi na kardinala Stepinca i deklaracija koja se odnosi na Andriju Hebranga.

Nadalje taj totalitarni komunistički režim je osim kršenja ovih temeljnih prava prema našem stajalištu onemogućavao slobodu izražavajuće političke svjesti o nepovolnjom stanju u državi, u bivšoj državi, te ucjenama prisiljavao ljudе na javnu potporu takvom zločinačkom komunističkom sustavu.

Svim tim kršenjem i onemogućavanjem djelatnosti, potkopavao je temelje pravne države, zlorabio međunarodne ugovore i zlonamjerno utemeljio usporedni tajni pravni sustav za koji nema presedana u povijesti čovječanstva.

Taj totalitarni komunistički režim je u općem pojmu činio sve ovo o čemu sam ja govorio, a tim činjenjem je ostvarivao svoje ciljeve na način što je ubijao i zatvarao ljudе, što je uvodio brutalne metode fizičkog i psihičkog mučenja, osnivao koncentracijske logore za političke zatvorenike, nasilno oduzimao privatnu imovinu, otežavao zapošljavanje i obrazovanje i ograničavao putovanja u inozemstvo i onemogućavao povratak osobama koje su bile nepodobne za komunizam.

Sve ove rezultate tog djelovanja mi nalazimo u raznoraznim zakonima, rezolucijama i deklaracijama koje donosi ovaj Hrvatski državni sabor, a koje se očituju kao pojedinačni akti. Mi smatramo da bi jednim općim aktom, ovom deklaracijom o osudi totalitarnog komunističkog režima trebalo pobrojati sve ono što je ovdje rečeno.

Mi smatramo nadalje i na kraju ovoga svega htio bih kazati, da mi smatramo odgovornim za nastale posljedice totalitarnog komunističkog režima vodstvo Komunističke partije Jugoslavije, odnosno Komunističke partije Hrvatske ili njenih nasljednika, pa da bi ta deklaracija trebala to utvrditi i vodstvo komunističke partije, dakle dio komunističke partije učiniti odgovornim za sva ubojstva u kojima je u ime komunističke revolucije na nemilosrdan način ubijen veliki broj ljudi bez mogućnosti obrane.

Mi smatramo da bi Hrvatski državni sabor trebao jednom općom deklaracijom, upravo ovom koju mi predlažemo na donošenje, da bi ona trebala biti uvrštena u dnevni red, da bi se o njoj trebalo raspravljati i da bi na kraju te rasprave Hrvatski državni sabor trebao prema ovom prijedlogu zauzeti svoj stav.

Prema tome, mi se protivimo prigovorima i ustrajemo pri tome da se prijedlog ove deklaracije uvrsti u dnevni red ove sjednice. Hvala.

PREDsjEDNIK:

Dajem na glasovanje prigovor uvaženog zastupnika Dubravka Jelčića, da se iz dnevnog reda izostavi Prijedlog

deklaracije o osudi totalitarnog komunističkog režima.

Tko je za to da se ne uvrsti u dnevni red?

Brojite molim vas. Većina jest, ali neka bude točno.

Hvala.

Tko je za to da se uvrsti u dnevni red?

59 glasova je protiv toga da se uvsti u dnevni red, a 16 da se uvrsti. Prema tome, utvrđujem da ovaj prijedlog ne može biti uvršten u dnevni red.